

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

RYTTERSKOLEN

Medlemsblad for

KARLEBO LOKALHISTORISKE FORENING

www.lokalhistoriske-forening.dk

7. årgang nr. 2 - Sommer 2013

Nive Mølle. Akvarel af Uffe Juul Nielsen.

Karlebo Lokalhistoriske Forening's medlemsblad Rytterskolen,
udkommer 4 gange årligt og udsendes bl.a. til foreningens medlemmer.
www.lokalhistoriske-forening.dk

FORSIDEBILLEDET

Forsidebilledet viser Nive Møllegård, som Uffe Juul Nielsen så den i 1990*). Bygningen er imidlertid ikke den ældste. Det fortæller Jens Erik Christiansen om i sin interessante artikel "Træk af Nive Mølles historie".

Her kan man bl.a. læse følgende:

»Om formiddagen d. 28. maj blev der observeret ild i taget tæt ved mejerifdelingens skorsten. I løbet af kort tid havde ilden bredt sig i de knas-tørre stråtage, og vandmøllen og alle de omgivende bygninger nedbrændte totalt. »Tilbage staaer nu kun den lille Veirmølle nogle Hundrede Alen borte som Vagt for den store Brandtomt«, som Hørsholm Avis skrev.«

**) Akvarellen kan købes som postkort på Fredensborg Lokalhistoriske Museum i Avderød.*

INDHOLDSFORTEGNELSE

Formanden har ordet	side 3
Træk af Nive Mølles historie	side 4
Karlebos stenkister i 1838	side 16
Nivågaard Teglværks Ringovne	side 21

Redaktør

Flemming Jappsen
Holtebakken 49 - 2990 Nivå
Tlf.: 4914 3842
fl.jappsen@mail.tele.dk

Grafiker og illustrator

Per Eckart Hansen
Mariehøj 453 - 2990 Nivå
Tlf.: 2947 5355
webmaster@lokalhistorisk-museum.dk

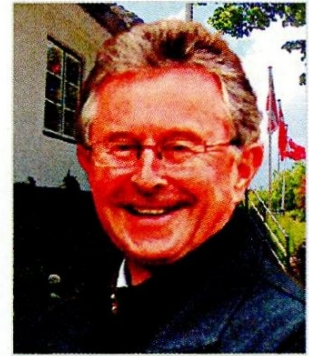
Tryk: 600 eksemplarer. ISSN: 1904-853X

Deadline for bidrag til næste udgave af medlemsbladet er mandag den 2. september 2013. Materiale til redaktøren modtages gerne elektronisk. Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktøren.

Formanden har ordet

Kære medlemmer!

Da Karlebo Lokalhistoriske Forening blev dannet i 1976 havde man to ønsker. At få etableret et lokalhistorisk arkiv, og få indrettet et lokalhistorisk museum i Rytterskolen i Avderød. Begge dele er for længst gået i opfyldelse. Arkivet er idag en del af Fredensborg Arkiverne på rådhuset i Kokkedal, mens det tidligere Karlebo Museum er forvandlet til Fredensborg Lokalhistoriske Museum.

Vores forening har stadigvæk det formelle og juridiske ansvar for driften af museet, men dette sker i et stadigt tættere samarbejde med Fredensborg-Humlebæk Lokalhistoriske Forening (FHLLF). Nævnes bør det gode samarbejde i forbindelse med særudstillingen om de fire store bysamfund, Nivå, Fredensborg, Kokkedal og Humlebæk. Samarbejdet fortsætter ved etableringen af særudstillingen om Fredensborg Slot i 2014. Nævnes bør også samarbejdet om museets skoletjeneste, hvor formanden for FHLLF, Bent Skov Larsen, på fornemste vis har taget over efter overlærer Uffe Juul Nielsen.

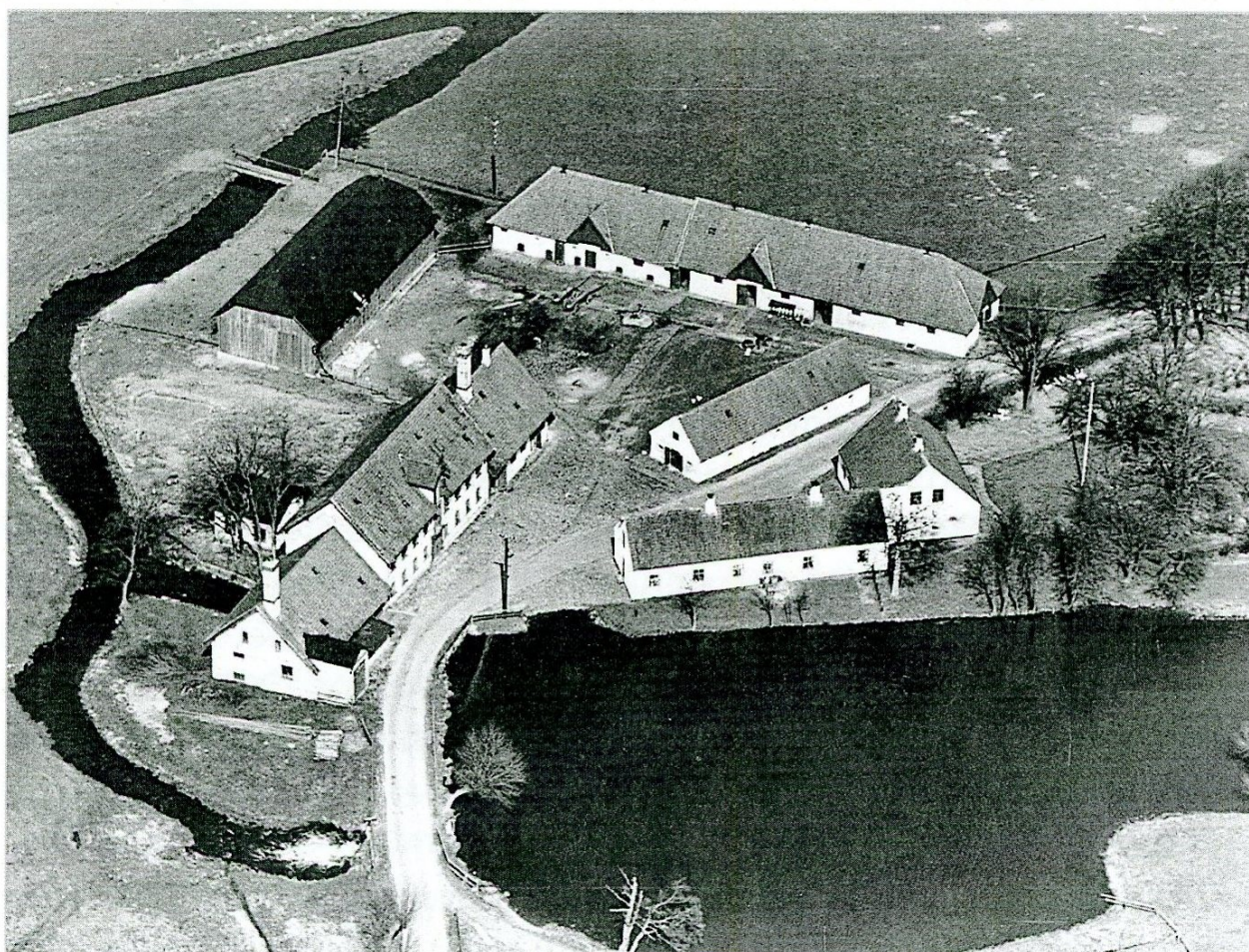
Sidste år holdt Bent et foredrag om landsbyen Langstrups historie ved vor forenings generalforsamling. I 2013 har tidligere bibliotekschef i Fredensborg-Humlebæk Kommune, Ernst Tursø, holdt foredrag om maleren Ole Kielberg fra Humlebæk. Hans lille vignet af museet i Avderød er foreningens logo. Den 20. juni kan man deltage i en byvandring i Fredensborg by, hvor Ernst er guide. Endelig gennemførte vore to foreninger den 1. juni en vellykket bustur i fællesskab rundt i Fredensborg Kommune med Bent og undertegnede som guider.

Der lød mange skeptiske røster ved sammenlægningen af vore to kommuner i 2007. På nogle områder har nogen sikkert oplevet det som en udfordring. Men når det drejer sig om at formidle vores rige kulturarv, så har vore to foreninger taget udfordringen op. Dette har resulteret i et positivt og fremragende samarbejde til gavn og glæde for vore mange medlemmer såvel som for Fredensborg Kommunes borgere.

Med venlig lokalhistorisk hilsen
Niels Storgaard Simonsen,
Formand

Træk af Nive Mølles historie.

Af Jens Erik Christiansen.

Nive Mølle ca. 1938. Mølledammen havde et areal på ca. 1 tdr. land, men er nu tømt for vand. Det ses at goldslusen (nederst) er åben. Det fremgår også, hvor vandet kom ud efter at have været gennem turbinen. De fleste bygninger eksisterer stadig. (FredensborgArkiverne)

Nive Mølle blev drevet af vand fra Usserød Å. Den lå/ligger tæt ved det sted, hvor denne å løber sammen med Nive Å, ca. 1,5 km fra sidstnævntes udløb i Øresund.

Nive Å hedder officielt Nivå, men da det samtidig er navnet på en bebyggelse, er der mange i lokalsamfundet der for at undgå misforståelser foretrækker at anvende åens gamle navn. Således også her.

Ca. 1375:

Nive Mølle er den ældste mølle i Fredensborg Kommune, vi har oplysninger om. Den er nævnt i den såkaldte Roskildebispens Jordebog fra ca. 1375. Bispestolen i Roskilde ejede på dette tidspunkt omkring 1/6 af al jord på

Sjælland, og efter en periode, hvor landet havde været hærget af borgerkrig og 'den sorte død', har der været et behov for at gøre status: Hvilke indtægter kunne kirken regne med i fæsteafgifter, og hvor mange gårde lå øde hen? Landsbyen Nive, der ikke har noget med det nuværende Nivå at gøre, lå lidt sydvest for møllestedet. Om den og møllen hedder det i jordebogen (oversat fra latin): *I Nive er der 4 gårde, hvoraf de to er øde samt tre husmandssteder ... Endvidere er der i nærheden af Nive et vandmøllested, hvoraf der blev givet 30 mark penge, mens det var bebygget.*

Det sidste tyder på at møllen var ødelagt og ude af drift på dette tidspunkt.

1689:

Når man læser nedenstående beskrivelse af møllen, får man indtryk af, at det har været næste umuligt at drive den som en rentabel virksomhed. Men når man får at vide at der er tale om en taksationsforretning til bestemmelse af, hvor meget mølleren skulle betale i skat, forstår man det bedre. Han har klart været interesseret i at lade mølledriften fremstå så ringe som muligt. (Sproget er moderniseret lidt.)

Karleboe Sogn Nibbe mølle.

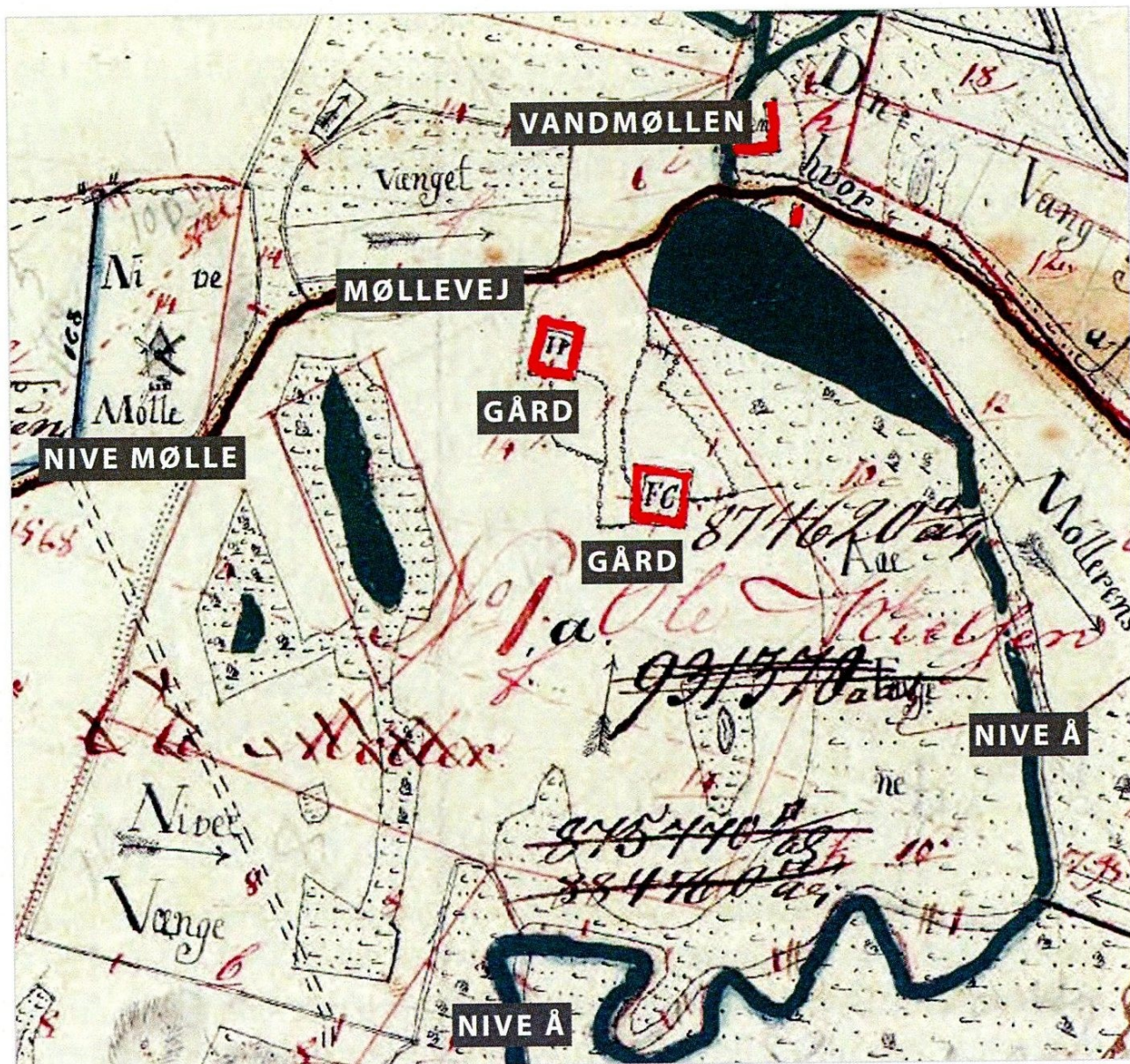
Består udi tvende underfalds-vandhjul, det ene bruges til brødkorn, det andet til malt og gryn-korn, som males.

Samme mølles beskaffenhed er således, at den tit og ofte hindres [i at arbejde] af følgende årsager: Når det er vestenstorm [skal formentlig være østenstorm] står strandvandet op på møllehjulene, så de ikke kan have deres fulde gang, og om foråret, når vintervandet kommer fra den forbigående å bag møllehjulene [der hentydes til Nive Å], så stærkt vand, at det undertiden står en halv alen op på vandhjulene, så der ikke kan males, mens mølleren nødes til at lade goldslusen [sluse, hvor vandet ledes uden om møllehjulene] åbne og lade vandet løbe til unytte, og ofte sker det, at strandvandet og det andet ovennævnte vand [dvs. fra Nive Å] samles og mødes bag ved møllen, så vandet rejser sig så højt, at det går ind i møllehuset og stuen.

Om sommeren er det nødvendigt at samle vand, thi når Udserøds Mølle ej kan male, kan Nibbe Mølle ej, efterdi vandet kommer fra Udserøds Mølle.

[Der følger herefter en beregning af, hvor meget møllen kan indtjene og sættes i skat efter, hvis den kører nat og dag og helligdagene fraregnes. Der

Kort over Nive fra ca. 1790.

Øverst til venstre er stubmøllen indtegnet (på kortet Nive Mølle). Af hensyn til tydeligheden er vandløb og søer/damme tegnet op med blågrå farve, Møllevej med brun og bygninger med rød. Vandmøllen er den vinkelformede bygning. Nive bestod på dette tidspunkt af kun to gårde.

er vel tale om taksationsmændenes nøgterne vurdering.] ...Møllen årlig i 290 dage kan indtjene 32 tønder, 1½ skæppe, 5 potter.

Her ved denne mølle findes intet fiskeri eller andre forhold, mens mølleren må holde samme mølles reparation på sin egen bekostning samt mølledæmningen, som er vidtløftig [omfattende], ved lige.

Dog findes ved samme mølle en stampe eller valkemølle, som drives ved det ene møllehjul, hvor der efter høsten stemples vadmél i nogle uger til vinteren det

forhindre; kan nat og dag stampe = 100 alen á 1 skilling, der hvert år lægges til det andet, så der årlig tjenes 16 rigsdaler.

Ca. 1770:

En stubmølle blev opført på bakken vest for møllen. Møllen havde oprindeligt kun en enkelt kværn, men fik senere installeret en mere. Stubmøllen har været et supplement til vandmøllen.

Ca. 1800:

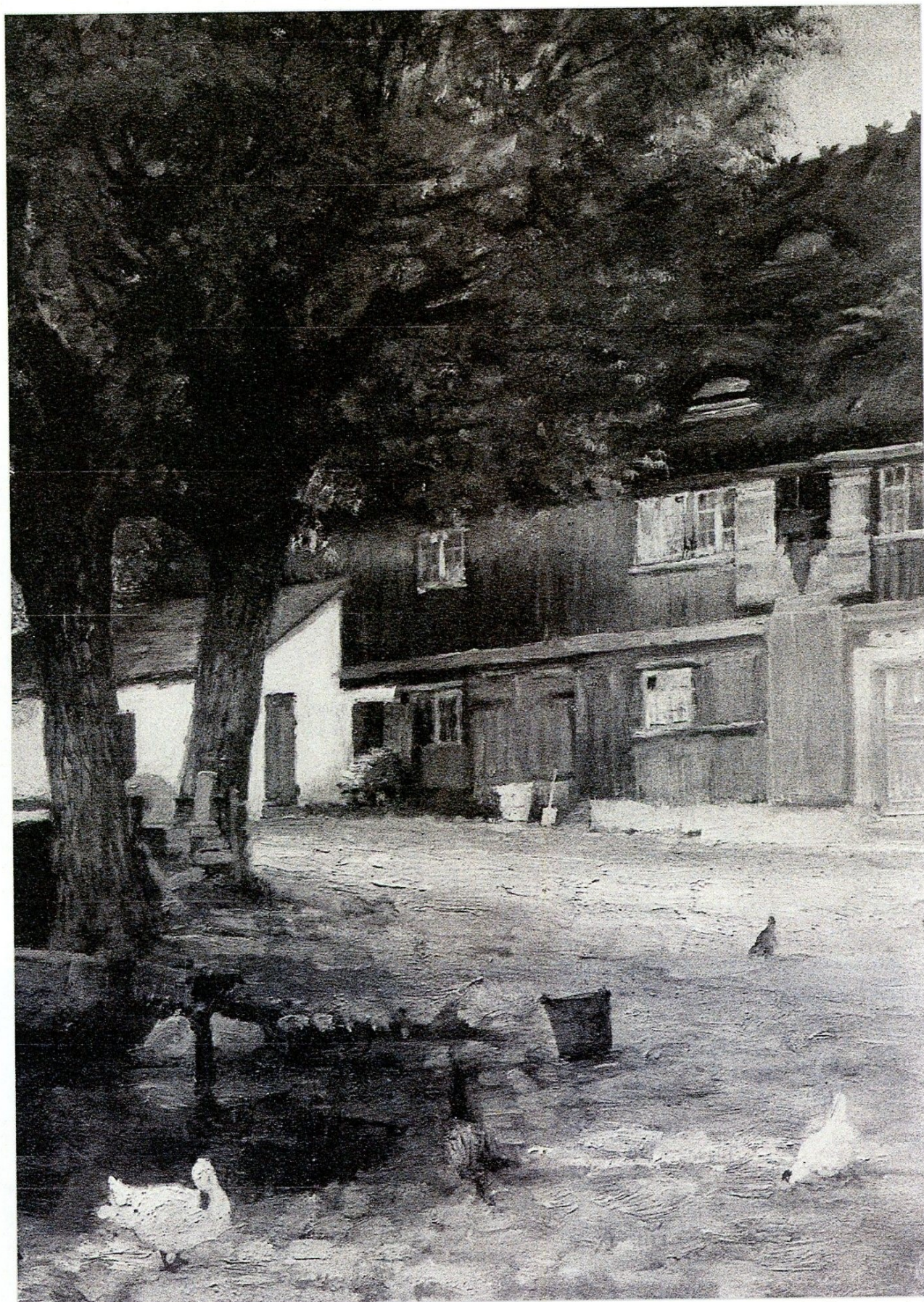
Den lille landsby Nive blev nedlagt og jorderne, ca. 65 tdr. land, blev tillagt

Billedmanipulation der viser placeringen af stubmøllen samt de to små gårde der er markeret på kortet.

*Området i dag med Nive mølle (vandmøllen) i baggrunden.
Foto: Per Eckart Hansen*

Den gamle Nive Vandmølle.

Affotografering af maleri af kunstneren Frans Schwartz (1850 – 1917). Hvor det originale maleri befinder sig, vides ikke. (Hørsholm Egns Museums arkiv)

Nive Mølle, der indtil da havde været stort set jordløs. Ved vandmøllen blev der efterhånden bygget stalde, lade m.m.

1837:

I en beskrivelse hedder det, at vandmøllen drives ved underfaldsvand med 2 hjul. Den har 3 kværne, og med tilstrækkeligt vand kan den male 4 tdr. korn i timen.

1862 - 1923:

I 1862 købte grosserer Alfred Hage egnens største gård, Nivaagaard, og i 1869 føjede han Nive Mølle til sine besiddelser. I 1872 overgik det hele til sønnen Johannes Hage, der var en usædvanlig personlighed, og som med sit initiativ på en række områder kom til at præge egnen.

Nive Vandmølle omkring år 1900. Der var på dette tidspunkt tilknyttet både mejeri og bageri til møllen, og mon ikke de hvidklædte kvinder har været beskæftiget i disse afdelinger.

Ikke mindre end 19 personer er med på billedet, men kun navnene på de to drenge på bænken til venstre kendes. Det er Hans og Carl, sønner af møllerforpagterparret Jensine og Thorvald Madelung. (FredensborgArkiverne)

Nive Mølle set fra vest. Ca 1940. (FredensborgArkiverne)

Han døde i 1923 og testamenterede alt hvad han ejede til Den hageske Stiftelse, der ifølge fundatsen skal hjælpe syge mennesker "til helbredelse og lindring"

1870:

Stubmøllen blev revet ned og erstattet af en hollandsk mølle. I brandtaksationen oplyses det at møllen var 21 alen (13,1 m) høj og med et vingefang på 34 alen (21,3 m). Den var beklædt med spån og rummede en melkværn, en skalkværn og en sigte.

Beskrivelsen af den tyder på at der var tale om en jordhollænder, hvor vinger, krøjeværk og perse (bremse) blev betjent fra jorden.

1893:

Om formiddagen d. 28. maj blev der observeret ild i taget tæt ved mejerifdelingens skorsten. I løbet af kort tid havde ilden bredt sig i de knastørre stråtage, og vandmøllen og alle de omgivende bygninger nedbrændte totalt. *"Tilbage staaer nu kun den lille Veirmølle nogle Hundrede Alen borte som Vagt for den store Brandtomt,"* som Hørsholm Avis skrev.

Men det hele blev genopført og taget i brug i løbet af 7 måneder. Bygningerne er dem, der eksisterer i dag. I de to lave sidebygninger var der henholdsvis mejeri (mod øst) og bageri.

I stedet for vandhjul blev der installeret en turbine, der kunne yde 25 - 30 HK. Turbinen lå inde i selve møllen i en 'vandstue'. Vandets faldhøjde var ca. 2 m. Senere blev møllen yderligere forsynet med en 25 HK elektromotor. Turbine og el-motor kunne hver for sig klare normal drift af møllen. Møllen havde en fransk kværn og to skrå-kværne samt sigter m.m.

1902:

I en storm julenat har vindmøllens perse ikke kunnet holde vingerne; de løb løbsk og satte møllen i brand. Det fortælles at ingen bemærkede, hvad der var sket, før næste morgen, da møllen var væk. Den blev ikke genopført.

1908 - 1944:

I 1908 forpagtede Søren Sørensen møllen, og han blev efterfulgt af sønnen Kristian i 1922. I 1944 ophørte forpagtningen, formentlig som følge af uenighed mellem Den hageske Stiftelse og Kristian Sørensen om hvem der

skulle afholde en række reparationsudgifter på møllen og gårdanlægget. Der var forhandlinger i gang med en ny mølleforpagter, men pludselig og tilsyneladende uden nærmere forklaring afbrød stiftelsen disse forhandlinger. I stedet rykkede Humlebæk Flisefabrik, der var blevet hjemløs ved Humlebæk Teglværks brand i december 1943, ind, og alt mølleinventar, kværne, sigter osv. blev fjernet, men ikke turbinen. Sandsynligvis har flisefabrikkens tilbud på forpagtningsafgift/leje været bedre end møllerens. Flisefabrikken skiftede i øvrigt navn til Nivå Flisefabrik.

Dermed var mere end 600 års møllevirksomhed på Nive Mølle ophørt.

Nive Mølle 2013.

Foto: Flemming Jappsen

En lille kuriositet er de indmurede fugle" rede rør" i gavlen af beboelsesbygningen. De er formentlig fremstillet af drænrør fra Nivågaard teglværk, formet inden brænding. Tilsvarende "rør" forefindes også på husgavl ved ringovnen.

Kommentarer: Titel på og forfatter til visen kendes ikke. Den kan sikkert synges på melodien til den gamle soldatervise fra de slesvigske krige 1848-50 og 1864 - "Ved Bov, der slog en kugle mig et hul – faldera." . Visen blev bragt i en artikel i det husstandsomdelte blad 'KarleBORgeren', 2. årg. nr. 1, februar 1983. Bladet blev udgivet af 'Venstre i Karlebo Kommune'.

Artiklen hedder 'Nive Mølle og den forsvundne landsby. Nive ...' og er skrevet af Palle Sørensen (P.S.) (1928 – 2008), der er født og opvokset på møllen. Hans store fritidsinteresse var lokalhistorie. Palle Sørensen var således med til at stifte Karlebo Lokalhistoriske Forening, hvis formand har også var i en periode. Ved sin død var han æresmedlem af foreningen.

Visen indgår i artiklen i følgende sammenhæng:

"Mølleriet på Nive Vand- og Vindmølle går tilsyneladende sin rolige gang frem til 1893, hvor vandmøllen nedbrænder. Man påbegyndte omgående genopførelsen, og det er de bygninger, der findes på stedet i dag.

Der har åbenbart ikke været helt udelt tilfredshed blandt håndværkerne, der var beskæftiget ved byggeriet, hvilket følgende lejlighedsvis udtrykker. Den har åbenbart verseret på egnen, idet den er fundet andetsteds opskrevet med blyant bag i en kogeboek:"

Ved Nivågård en mølle bygges skal -

En vise, der måske handler om Nive Mølle.

v. Jens Erik Christiansen.

Ved Nivågård en mølle bygges skal – faldera,
det frøs og sneede, så det var en gru – faldera,
men vi forsynet os med uldent tøj – faldera,
så det hele for os blev en spøg – faldera.

Men Nivå havde og kaserne to,
den ene af dem, de os overlod,
men det var ikke af den bedste slags,
som de i sådan vinter bød til falds.

Thi da vi ind af døren kom,
befandt vi os et firkantet rum,
og møblementet, det var ikke stort,
to bænke stod omkring et usselt bord.

Fortsættes

Og ej en gang en seng, vi kunne få,
nej! kun en simpel kasse med lidt straa,
og deri et par dækkener – det var alt,
hvori vor usle krop om aftenen faldt.

Og ej en gang lidt mad vi kunne få,
halvanden dag omkring vi måtte gå,
til sidst vi ind til Søren Jensen kom,
og han var os venlig, god og from.

Vi fortalte straks vor store nød,
og bad ham bønligt om et stykke brød,
og straks madammen ud i køkkenet sprang,
for at få kaffekanden rask i gang.

Der fik vi os et rigtig godt kvarter,
så dagen kun for os blev en placer,
men når så den lange aften kom,
så trasked' vi i kasernen om.

En plageånd vi også havde få't,
en møllersvend, der ligned en pertot,
med pels og et par træsko på,
et rigtigt eksemplar af nummer to.

Hans navn jeg ikke opskrive vil,
man ved jo ej, hvad det kan føre til,
folk kender ham, ja selv det mindste barn,
men det kun for et rigtigt gammelt skarn.

Han ville gå i form af inspektør,
han kritiserede som det sig bør,
han sagde mit om alt, hvad ej var hans,
vi havde ej hørt mage her til lands.

Så længe, at der ingen trapper var,
så længe var der fred for denne nar,
thi træskoerne og så den store krop,
af hønsestigen ej kunne komme op.

Kasert blev alt, hvad han fik øje på,
port, trapper, toppen, stikken lige så,
ja, selv indkjørslen, den var rent forkert,
men enden blev, at han blev decentert.

Nu tror jeg, at jeg ende vil min sang – faldera,
for møllen, den er færdig og i gang – faldera,
men jeg skal huske møllen til jeg dør - faldera
for sådan har ej jeg oplevet før – faldera.

Sidste sætning antyder at P.S. har haft kendskab til flere udgaver af visen. Han har desværre ikke forsynet artiklen med kildehenvisninger, og derfor er det hidtil ikke lykkedes at finde frem til, hvor han har den fra, heller ikke til den omtalte kogebog.

Det må antages at han har gjort retstavningen mere nutidig.

Om visen kun kan knyttes til Nive Mølle, er for mig tvivlsomt. Jeg forestiller mig at der kan være tale om en vise, som har været sunget blandt møllebygger svende (måske navere), og så har de udskiftet stednavnene med nogle andre, når de arbejdede på en anden mølle.

Det skal dog siges at Nive Mølle hørte under Nivaagaard, i dag 'Den hageske Stiftelse'. Men ellers er der ikke noget i visen, der klart peget på området ved Nivå.

HVIS visen er skrevet på baggrund af byggearbejde på Nive Mølle, kan der være tale om to årstal:

I 1870 blev den da eksisterende stubmølle erstattet af en hollandsk mølle. I næstsidste strofe omtales 'indkjørslen', og dette peger på at der har været tænkt på den hollandske vindmølle, der nedbrændte i 1902 og ikke blev genopført.

Som tidligere nævnt nedbrændte vandmøllen i 1893. Det skete i maj måned og allerede i december samme år, blev den nye mølle taget i brug. Byggeperioden falder altså inden for et tidsrum, hvor der kan have været frost og sne, som omtalt i første strofe. Men jeg kan ikke umiddelbart få det til at passe med, at møllens ejer, godsejer Johannes Hage skulle have ladet sine arbejdsfolk nærmest gå for lud og koldt vand.

Såfremt nogen har kendskab til andre versioner af visen, er jeg meget interesseret i kopier.

Karlebos stenkister i 1838

Af Asger Berg

Et lille brev fra sognefoged, gårdmand Ole Hansen, Avderød, til amtsfuldmægtig Henrik Carsten Ørsleff i Frederiksborg fortæller om sognets infrastrukturproblemer i 1838. Den slags skrivelser kan man sikkert finde flere af, hvis man graver i de offentlige arkiver, men pudsigt er det, at dette brev er dukket op i 2012 under et gulv i Hillerød i forbindelse med en renovering af et gammelt hus.

Der er to ting, der ligger Ole Hansen på sinde i brevet af 30. april 1838. For det første vil han orientere amtsfuldmægtig Ørslev om problemet med sammenstyrtede eller helt manglende stenkister ved de amtslige veje.

En stenkiste er et mindre underløb eller gennemløb under en vej, formet som en kasseformet rende og bygget af kløvede sten. Sådant en stenkiste kunne altså sikre imod oversvømmelse af vejen, og det kunne nok være nødvendigt at aflede vandet fra grøfterne en aprildag, "når vinteren rinder i grøft og i grav".

I en efterskrift til brevet meddeler Ole Hansen dog, at han har ladet 4 husmænd reparere på stenkisterne, så vejen i hvert fald midlertidigt kan passeres, indtil den årstid kommer, da de kan sættes om.

Stenkiste ved Storedam. Kisten er lidt forfalden men fungerer stadig.

(drænrør er installeret senere)

Foto: Flemming Jappsen

Det andet formål med brevet er at minde om en regning, som han havde indsendt til amtet i efteråret 1837, men som tilsyneladende er blevet glemt eller negligeret. Den regning drejede sig om en godtgørelse til nogle lodsejere, der havde lidt skade i forbindelse med grusgravning i Hirschholm Distrikt. Regningen var sendt til den gamle vejfiskal Hans Dahlerup – han var død et par måneder før – men hans søn, den unge fuldmægtig Carl Emil Dahlerup, havde i januar lovet at tage sig af det, skriver Ole Hansen i brevet. Titlen "vejfiskal" var i øvrigt ved at blive forældet i 1838 – den blev formelt afskaffet i 1832.

Vejfiskalen var en embedsmand, som havde til opgave at føre tilsyn med et områdes veje, åbenbart altså med hjælp fra sognefogederne.

På næste side gengives en transskription af brevet. Enkelte "huller", der bl.a. måske skyldes mus under gulvbrædderne, har jeg efter bedste evne med de få manglende ord i parentes, så sammenhængen sikres. Ole Hansens stavemåde er bevaret – bl.a. for at vise sprogets tydelige dialektpræg. Han skriver fx "ny" i stedet for "nu", "di" for "de" og "sammelstyrdede" i stedet for

“sammenstyrkede”. I noterne har jeg forsøgt at identificere de 14 personer, der nævnes i brevet. *(Brevet kan ses på Fredensborg Lokalhistoriske Museum)*

Til Hr Veifiskal Orsløw og Fulgmægtig paa Amts kontorret i Frederiksborg

Ifølge (min) Embedspligt haver jeg ber(eist) mine Sog(ne) Veie og fundet følgende Steenkist(er) der er sammelstyrkede og maae omsættes først

- 1 stor Broe ved Heslerød paa Mads Sørensen(s) lod
- 2 en Kiste paa Ole Hansen(s) lod i Auderød
- 3 en dito paa Rasmus Nielsens lod i Karlebo
- 4 en dito paa Kirkelte Overdrev
- 5 en ditto paa Niels Larsen(s) lod Karlebo Overdrev
- 6 en ditto paa Jørgen Andersen(s) lod ditto
- 7 en dito paa Søren Hansen(s) lod i Gunderød

Nye Kister

- 1 En Tvert over Veien 10 Allen lang paa Holger Hansen(s) lod Karleboe Overdrev
- 2 en ditto 10 Allen lang paa Andreas Nielsen(s) lod Karleboe Overdrev
- 3 2 st indkørsel Kister paa den Nye Indgrøftede Vei paa Jørgen Andersen(s) lod i Auderød
- 4 Alen lange

Jeg undertegnede forespørg(er Vei)fiskallen om ikke han har Regningen som ieg og Jørgen Jørgensen tilsend(t)e Veifiskal Dahlerup forrige Efter Aar for vor Forretning over Grusgraverne i Hirschholm Distrikt da nu Beregningen over Gotgørelsen til di der har lidt Skade er kommet til Amtstuen men Regningen er udebleven.

Jeg Talede med den unge Dahlerup i Januari Maanet og da haffde han Forretningen og Regningen og lovede mig at tilsende dem Beg(g)e Deelee. (. H)vis di ny haver bekommet den (, beder jeg, om) di da vilde skrive mig til der om.

Vilde di da ikke være af den Godhed at Talle med Greven der om og om jeg ikke (skulle s)krive en Ny Regning.

*Auderød den 30 April 1838
Ole Hansen, Sognefoged*

Til Hr Veifiskal Orsløw

NB Jeg (har) brugt 4 Huusmænd til at (...) sætte di sammelfaldne Steenkister at Folk kan Pasere over og Aarets tiid kommer at di kan omsættes.

Ole Hansen

De nævnte personer, bl.a. ud fra Folketællingen 1840:

1. Veifiskal Orsløw. – Købmand og amtsfuldmægtig Henrik Carsten Ørsleff, Frederiksborg, 38 år i 1840.
2. Ole Hansen, Sognefoged. – Gårdmand Ole Hansen, Avderød, 54 år i 1840.
3. Mads Sørensen, ved Heslerød. – Måske smeden Mads Sørensen, Lønholt, 40 år i 1840.
4. Rasmus Nielsen, Karlebo. – Gårdmand Rasmus Nielsen, Karlebo, 38 år i 1840.
5. Niels Larsen, Karlebo Overdrev. – Der er to mulige parcellister og arbejdsmænd af det navn på Karlebo Overdrev, hhv. 40 år og 57 år i 1840.
6. Jørgen Andersen, Karlebo Overdrev. – Måske husmand Jørgen Andersen, Karlebo by, 47 år i 1840, eller en lod ejet af nedenstående Jørgen Andersen i Avderød.
7. Søren Hansen, Gunderød. – Gårdmand Søren Hansen, Gunderød, 36 år i 1840.
8. Holger Hansen, Karlebo Overdrev. – Tømmermand Holger Hansen Wibe, Karlebo Overdrev, 45 år i 1840.
9. Andreas Nielsen, Karlebo Overdrev. – Parcellist og arbejdsmand Andreas Nielsen, Karlebo Overdev, 40 år i 1840.
10. Jørgen Andersen, Auderød. – Gårdmand Jørgen Andersen, Avderød, 59 år i 1840.
11. Jørgen Jørgensen. – Måske husmand Jørgen Jørgensen, Gunderød, 43 år i 1840.
12. Veifiskal Dahlerup. – Hospitalsforstander, postmester, vejfiskal Hans Dahlerup, født 1758, død 30. januar 1838 i Hillerød.
13. unge Dahlerup. – Carl Emil Dahlerup (1813-1890), søn af ovennævnte, cand. jur. og fuldmægtig hos byfogeden i Hillerød 1836-1841.
14. Greven. – Amtmand, kammerherre, grev Hans Schack Knuth, Frederiksborg (1787-1861), amtmand over Frederiksborg Amt 1836-1855.

*Et smukt eksempel på en Stenkiste fra 1700 tallet, Søbækken i Espergærde.
Foto, Arkitekt MAA Jan Arnt.*

*I øvrigt henvises til en informativ artikel af Jan Arnt vedrørende stenkisten.
(Søg på internettet: Stenkister – Opdagelse af stenkiste i Søbækken.*

Om industri-monumentet Nivaagaard Teglværks Ringovn.

Af Børge Neerdal

Udsnit af ringovnenes smukt renoverede facade.

Foto: Flemming Jappsen

1858 fik den tyske ingeniør og opfinder Friedrich Hoffmann patent på en ovn til udførelse af total kontinuerlig teglbrænding.

De herefter konstruerede cirkelrunde ovne blev banebrydende for teglværksindustrien, dels fordi de sikrede en uafbrudt brænding ved hjælp af en cirkulær »vandrende ildzone«, og dels fordi overskydende varme fra brændingen blev anvendt til forvarmning af tørrede teglprodukter.

Ringovnen i Nivå er i dag det eneste bevarede eksemplar af Hoffmanns ovne i Danmark. Den viser og fortæller historien om den teknologiske udvikling, der fra midten af 1800-tallet fandt sted i såvel Danmark som øvrige europæiske lande. Den illustrerer samtidig et næsten forsvundet industrimiljø.

Vor ringovn blev taget i brug i 1870 og først lukket i 1967. Når den var tændt blev der produceret op til 30.000 mursten eller andet tegl pr. døgn, altså samlet næsten en milliard tegl i sine knap 100 år. Nivaagaard Teglværk blev derved egnens største arbejdsplads med over 100 medarbejdere.

I årene efter 1960 medførte den bygningsindustrielle udvikling imidlertid lukning af mange teglværker. Fra over 200 teglværker i 1950'erne i Danmark er der nu ca. 20 tilbage - alle fuldt automatiserede og med kun få ansatte. Nivaagaard Teglværk lukkede helt ned i 1981. Men i 1985 blev Ringovnen fredet og dermed reddet som teglværksmuseum for eftertiden.

Teglværkets gamle smedie blev restaureret i 2006. I teglværksindustrien stod smeden for tilsyn og vedligeholdelse af de mange maskiner og anordninger på teglværket. I Nivå var det også smeden, der passede de små jernbaner, der tilkørte ler fra udgravningerne og senere befordrede færdigprodukter først til udskibninger fra molen ved Øresund og siden til Nivå station efter Kystbanens åbning i 1897.

Teglværkets arkiv oplyser, at mange af Københavns bro-kvarterer er opført af sten fra Ringovnen, ligesom Syd-sverige har været storftager af tegl fra Nivå.

I sæson 2013 er Ringovnen åben hver søndag kl. 13 til 17 i skolernes sommerferie fra 30/6 til 11/8 og i efterårsferien den 13. og 20. oktober.

Rundvisninger alle åbningsdage kl. 13.15 og 15.15, hvorunder smeden har ild i sin buldrende esse! Derudover kan der aftales besøg med rundvisninger for grupper og skoleklasser på øvrige dage frem til 31. oktober på www.booking@ringovn.dk

Læs gerne mere om teglværket og ringovnen med sin spændende historie på www.ringovn.dk

Lergravene er stadig meget synlige i området. De vandfyldte lergrave er til stor gavn for lokale beboere og lystfiskere (fiskekort påkrævet), idet de danner grundlag for et rigt plante og dyreliv. I dag kan man gå tur langs og omkring søerne og måske endda få øje på ringovnnens skorsten.

Foto: Flemming Jappsen

RYTTERSKOLEN

Medlemsblad for

KARLEBO LOKALHISTORISKE FORENING

www.lokalhistoriske-forening.dk

Rytterskolens historie

Bladets navn, Rytterskolen, stammer fra den bygning, hvor Fredensborg Lokalhistoriske Museum i Avderød holder til.

Bygningen har siden 1976 desuden været hjemsted for Karlebo Lokalhistoriske Forening.

Bygningen blev opført 1723 som en af 241 skoler, der alle byggedes helt ens i landets 12 såkaldte rytterdistrikter, hvor der skulle oprettes et antal ryttereskadroner.

Derfor kaldes de "rytterskoler", men af datiden blev de formelt kaldt "de kongelige skoler i rytterdistrikterne", fordi kongen, d.v.s. staten, byggede skolerne.

Bygningen har således rummet den tidligere Karlebo Kommunes ældste skole og fungerede som skole i 200 år indtil 1923, hvor den overgik til boligformål.

Her holdt også det første demokratiske valgte folkestyre i Karlebos historie, sogneforstanderskabet, sit konstituerende møde, 11. januar 1842.